REGIONAAL- JA PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

„Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ hindamiskava

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Tallinn, oktoober 2023

Sisukord

1. Eesmärgid ja vajadused 2
   Kohustuslikud hindamised 3
   Hindamiskriteeriumid 4
   Hindamiste ülesehitus 6
   Hindamiskava 3
2. Valitsemine ja koordineerimine 8
3. Huvirühmade kaardistus 10
4. Hindamiste ajakava 11
   Hindamised ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul 11
   ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul tehtavate hindamiste ajakava 15
   Täiendavad uuringud 17
   Täiendavad tegevused, mis on seotud hindamistega 17
5. Andmed ja teave 19
   Ühised väljund-, tulemus-, mõju- ja kontekstnäitajad 19
   Täiendavad näitajad 19
   Andmeallikad 20
6. Kommunikatsioon ja järeltegevused 21
   Kommunikatsioon 22
   Järeltegevused 22
7. Ressursid, tehniline tugi ja oskuste suurendamine 23

1. Eesmärgid ja vajadused

„Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027" (edaspidi *ÜPP strateegiakava*)[1] hindamiskava on dokument, mis kirjeldab ÜPP strateegiakava hindamistegevuste korraldust aastatel 2023–2031, et tagada ÜPP strateegiakava edukas hindamine nii selle rakendamise jooksul kui ka peale rakendamise lõppu. Hindamiskavas on planeeritud ÜPP strateegikava rakendamise kohta läbi viidavad hindamised ja muud hindamiste ettevalmistusteks ja läbiviimiseks vajalikud tegevused.

Hindamise eesmärk on asjakohaselt hinnata kui hästi on erinevad tegevused rakendunud võrreldes algsete ootustega enne nende rakendamist. Hindamises minnakse kaugemale faktilisest analüüsist, et „mis juhtus" ja analüüsitakse lisaks „miks midagi on juhtunud", „kui palju muutustest toimus konkreetse tegevuse tõttu" ning „kui palju muutused vastavad algsetele ootustele". Hindamise eesmärk on niipalju kui võimalik teha järeldusi põhjusliku seose kohta tegelike väljundite ja tulemuste vahel. Hindamine peaks lisaks vaatama ka laiemat perspektiivi, et identifitseerida tahtmatud ja ootamatud mõjud, mis võivad olla nii positiivsed kui ka negatiivsed. Hindamine peaks pakkuma tõenduspõhise hinnangu, kas sekkumiste rakendamine on põhjendatud ja kuidas on vajadusel võimalik nende rakendamist parandada.[2] Vajalike hindamiste läbi viimiseks koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hindamiskava.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115[3] alusel tuleb läbi viia ÜPP strateegiakava hindamised selle rakendusperioodil ja järelhindamine, et parandada strateegiakava koostamise ja rakendamise kvaliteeti.

Hindamised on vajalikud ÜPP strateegiakava edukaks rakendamiseks, sest läbi hindamiste saame olulist informatsiooni ÜPP strateegiakava rakendamise kohta ja selle põhjal on võimalik teha teadlikumaid valikuid. ÜPP strateegiakava hindamiste eesmärgiks on:

- Teada saada, kui edukas on ÜPP strateegiakava rakendamine ja millisel määral valitud sekkumised aitavad kaasa ÜPP strateegiakavas seatud eesmärkide täitmisele. ÜPP strateegiakava koostamisel kaardistasid ekspertide töögrupid ÜPP strateegiakava 9 erieesmärgi ja horisontaalse eesmärgi (edaspidi *ÜPP erieesmärk*) puhul prioriteetsed teemad ning vajadused ja sellest lähtuvalt valiti sekkumised, mis kirjeldatud vajadusi adresseerivad. Hindamiste eesmärgiks on analüüsida valitud sekkumiste rakendamise edukust ja panust. Täpsemalt on iga erieesmärgi osas kaardistatud hindamise eesmärgid ja prioriteetsed teemad peatükis 4 tabelis 2.
- Teada saada, milline on ÜPP strateegiakava olulisemate muudatuste mõju võrreldes eelnevate Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (edaspidi *ÜPP*) programmperioodidega. ÜPP strateegiakava olulisemad muudatused on seotud uue keskkonnaarhitektuuriga; suurema fookusega roheüleminekule; toetusega eelkõige aktiivele põllumajandustootjale; toetuste ümberjagamisega; ühistegevuse toetamisega; tervikliku nõuande, teadmussiirde ja

[1] ÜPP strateegiakava on kättesaadav: https://www.agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027

[2] Euroopa Komisjon 2021 „Parema õigusloome tööriist #45. Mis on hindamine ja millal see on vajalik" https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox/better-regulation-toolbox_en

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, 2. detsember 2021, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013, http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj

innovatsiooni käsitlusega, ühiskonna ootustega tervislikule ja ohutule toidule ning tootlike investeeringute rahastamisega läbi finantsinstrumentide. Oluline on hinnata, kas need muudatused toovad kaasa soovitud tulemused ja kuidas need mõjutavad valdkonda laiemalt.
- Saada soovitusi, kas ja mida võiks ÜPP strateegiakava rakendamises parandada.
- Saada sisendit järgmise ÜPP programmperioodi ettevalmistamiseks. Kuna järgmise programmperioodi ettevalmistamine toimub samaaegselt ÜPP strateegiakava rakendamisega, siis hindamistest saadav informatsioon on oluliseks sisendiks ka uue programmperioodi eesmärkide seadmistel ja sekkumisstrateegia otsuste tegemisel.

Hindamiskava

Hindamiskava on koostatud, et tagada kavandatud hindamiste edukas korraldus ja et läbi hindamiste oleks olemas ÜPP strateegiakava juhtimiseks vajalik teave ning järgmise ÜPP programmiperioodi jaoks vajalik teave. Hindamiskava annab ülevaate hindamistest, mis on plaanis ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul läbi viia, et toetada ÜPP strateegiakava rakendamist. Peamisena on plaanis viia läbi hindamised ÜPP erieesmärkide kohta, aga lisaks on planeeritud ka üks temaatiline hindamine riskijuhtimise kohta. Täpsem ülevaade hindamistest ja hindamiste plaanimisest on kirjeldatud peatükis 4. Lisaks on hindamiskavas planeeritud, kuidas tagada hindamisteks vajalike andmete olemasolu, hindamistegevuste koordineerimine ja ka muud tegevused, mis on vajalikud hindamiste korraldamiseks.

Hindamiskava koostamise aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikkel 140 ja Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1475[4].

Hindamiskava kohustuslikud peatükid on järgmised:

1. Eesmärgid ja vajadused
2. Juhtimine ja koordineerimine
3. Huvirühmade kaardistamine
4. Ajakava
5. Andmed ja teave
6. Teabevahetus ja järelmeetmed
7. Ressursid, tehniline tugi ja hindamise suutlikkuse suurendamine

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 alusel tuleb Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil esitada valminud hindamiskava ÜPP strateegiakava rakendamise seire eest vastutavale seirekomisjonile (edaspidi *seirekomisjon*) hiljemalt üks aasta pärast ÜPP strateegikava vastu võtmist. ÜPP strateegiakava kiideti heaks 11.11.2022 ja seega esitatakse hindamiskava seirekomisjonile arvamuse avaldamiseks hiljemalt 11.11.2023. Enne seda on plaanis hindamiskava saata ÜPP strateegiakavaga seotud osapooltele, hindamiskava huvirühmadele ja sealhulgas seirekomisjonile tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks.

Kohustuslikud hindamised

ÜPP strateegiakava kohta oli kohustuslik läbi viia **eelhindamine, hindamised ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul ning järelhindamine**. Eelhindamine koos keskkonnamõju strateegilise hindamise ja rahastamisvahendi eelhindamisega[5] viidi läbi ÜPP strateegiakava koostamisega

[4] Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1475, 6. september 2022, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 üksikasjalikud rakenduseeskirjad ÜPP strateegiakavade hindamise ning seireks ja hindamiseks teabe esitamise kohta, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32022R1475

[5] Eelhindamise, keskkonnamõju strateegilise hindamise ja rahastamisvahendi eelhindamise aruanded on kättesaadavad: https://www.agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027.

samaaegselt ja sellepärast hindamiskavas seda eraldi ei käsitleta. Eelhindamise aruandes on leitav SWOT-analüüsi abil kaardistatud erieesmärkide riskikohad ja välja toodud ettepanekud parandusmeetmeteks.

Komisjoni rakendusmäärusest (EL) 2022/1475 tulevad kohustuslikud elemendid ÜPP strateegiakava hindamiste kohta. **ÜPP strateegiakava rakendusperioodi jooksul tehtavad hindamised peavad**:

- Hindama ÜPP erieesmärke kooskõlas ÜPP strateegiakava sekkumisloogikaga. Hindamised võib teha eraldi ÜPP erieesmärkide kaupa või grupeerida mitu ÜPP erieesmärki ühte hindamisse. Kui mingit ÜPP erieesmärki ei hinnata ÜPP strateegiakava rakendusperioodi jooksul, siis tuleb seda põhjendada hindamiskavas.
- Hindama asjakohaseid hindamiskriteeriume, mis tähendab, et iga ÜPP strateegiakava rakendusperioodi jooksul tehtud hindamise puhul tuleb otsustada, millised on ajakohased hindamiskriteeriumid, mida vastavas hindamises kasutatakse. Täpsemalt on hindamiskriteeriume kirjeldatud järgmises alapeatükis.
- Hindama ÜPP strateegiakavade mõju, võttes arvesse ÜPP strateegiakava sekkumiste ulatust, liiki ja kasutuselevõttu. Arvestades sekkumiste ulatust, liiki ja kasutuselevõttu on võimalik mõju hinnata erineva põhjalikkusega. Minimaalselt tuleb iga hindamise juures analüüsida ÜPP erieesmärgi kohta käivate Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 lisas I nimetatud ühiste mõjunäitajate (edaspidi *mõjunäitajad*) brutoväärtus. Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1475 III lisas nimetatud mõjunäitajate puhul peab hindama ka netomõju.
- Olema läbi viidud õigeaegselt, et oleks võimalik ette valmistada järgmine ÜPP programmperiood. Vajaduse korral kasutatakse ka eelneva programmitöö perioodi andmeid.

Vajaduse korral võib lisaks ÜPP erieesmärkidele hinnata konkreetseid sekkumisi või teemasid vastavalt riigi hindamisvajadustele. Komisjoni rakendusmääruses 2022/1475 on välja pakutud neli teemapõhist hindamist, mida liikmesriigid võiksid hinnata. Nendeks on keskkonna- ja kliimaaspektid, LEADER lisaväärtus, ÜPP võrgustikud ja põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteem (AKIS).

ÜPP strateegiakava rakendusperioodil toimuvate hindamiste korraldus on kirjeldatud peatükis 4.

ÜPP strateegiakava järelhindamine on kogu ÜPP strateegiakava hõlmav terviklik hindamine, kus tuleb hinnata kõiki hindamiskriteeriume ja mõju seoses ÜPP üld- ja erieesmärkidega. ÜPP strateegiakava üldist mõju hinnatakse üksnes järelhindamise käigus.

Hindamiskriteeriumid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 alusel on vajalik hinnata ÜPP strateegiakava osas viite hindamiskriteeriumi – tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, sidusust, Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) lisaväärtust – ja lisaks tuleb hinnata mõju seoses ÜPP üld- ja erieesmärkidega. Joonisel 1 on kujutatud, mida erinevad hindamiskriteeriumid sekkumise puhul hindavad.

Tulemuslikkuse, tõhususe, asjakohasuse, sidususe ja EL lisaväärtuse hindamiskriteeriumite definitsioonid on sõnastatud Euroopa Komisjoni juhendmaterjalis „Parema õigusloome tööriist #47. Hindamiskriteeriumid ja küsimused“[6].

[6] Euroopa Komisjon 2021 „Parema õigusloome tööriist #47. Hindamiskriteeriumid ja küsimused“ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox/better-regulation-toolbox_en

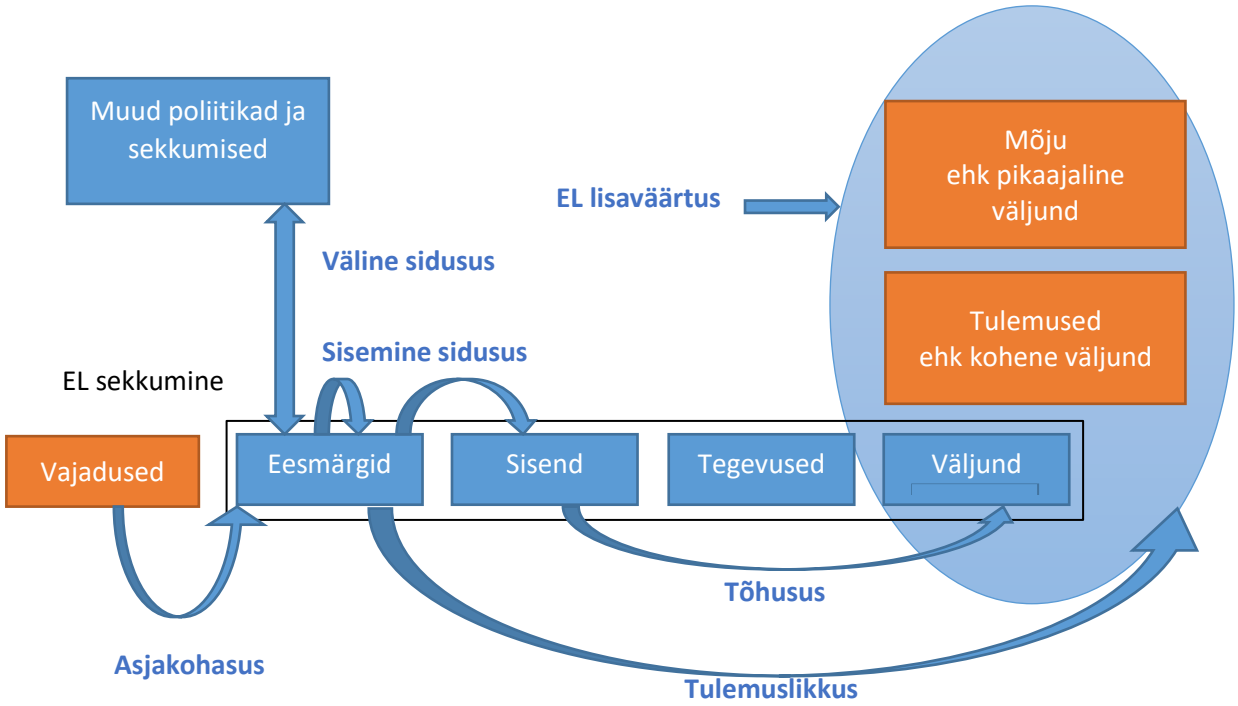

Joonis 1. Lihtsustatud vaade sekkumise ja 5 hindamiskriteeriumi kohta
Allikas: Euroopa Komisjon „Parema õigusloome tööriist #47. Hindamiskriteeriumid ja küsimused“

Tulemuslikkuse hindamisel soovitakse teada saada, kui edukad on olnud elluviidavad tegevused oma eesmärkide saavutamisel või nende poole liikumisel. Hindamine peaks kujundama arvamuse seni tehtud edusammude ja konkreetse tegevuse panuse kohta täheldatud muutuste saavutamisel. Tulemuslikkuse analüüsis tuleks tähelepanelikult vaadelda ka saadavat kasu, mis tekib eri sidusrühmadele.

Tulemuslikkuse puhul saab hinnata ÜPP erieesmärkide täitmisel tehtud edusamme, lähtudes ÜPP strateegiakavas peatükk 2.3 tulemusnäitajatele seatud sihtväärtustest.

Tõhususe all käsitletakse ressursse, mida on sekkumisel kasutatud muutuste saavutamiseks. Tõhususe analüüsis tuleks tähelepanelikult vaadelda kulusid, mis tekivad eri sidusrühmadele. Tõhususe analüüsis tuleks võrrelda kindlakstehtud kulusid tulemuslikkuse kriteeriumi alusel kindlakstehtud kasuga ning uurida lihtsustamise ja koormuse vähendamise potentsiaali.

Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1475 alusel tuleb ÜPP strateegiakava tõhususe hindamisel analüüsida, kas ÜPP strateegiakavade mõju või kasu saavutati mõistlike kuludega, ja hinnata lihtsustamist nii toetusesaajate kui ka haldusasutuste jaoks, pöörates erilist tähelepanu halduskuludele ning digitaalsete vahendite ja satelliitide kasutamisele.

Asjakohasuse all käsitletakse vajaduste ja probleemide vahelist seost sekkumise kavandamise ja selle rakendamise ajal. Asjakohasuse hindamisel peaks käsitlema ka seost praeguste ja tulevaste vajaduste ja probleemide ning sekkumise eesmärkide vahel.

Sidususe hindamine hõlmab uurimist, kui hästi eri sekkumised, ELi/rahvusvahelised poliitikasuunad või riiklikud/piirkondlikud/kohalikud poliitikaelemendid koos toimivad. „Sisemise“ sidususe kontrollimine tähendab selle uurimist, kuidas ÜPP strateegiakava eri komponendid oma eesmärkide saavutamiseks koos toimivad. „Välise“ sidususe kontrollimine tähendab, et sarnaseid kontrolle korraldatakse ka muude ÜPP strateegiakava väliste tegevuste puhul.

ELi lisaväärtus osutab muudatustele, mis tulenevad ELi sekkumisest, lisaks sellele, mida oleks võinud liikmesriikide riiklikest meetmetest mõistlikult eeldada. ELi lisaväärtuse hindamine koondab paljuski teiste hindamiskriteeriumide järeldused, esitades argumendid põhjusliku seose kohta ja tehes olemasolevate tõendite põhjal järeldusi ELi sekkumise toimivuse kohta. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt ja valdkondades, mis ei kuulu EL ainupädevusse, peaks EL tegutsema ainult siis, kui eesmärke saab paremini saavutada liidu, mitte liikmesriikide meetmetega.

ELi lisaväärtuse hindamisel võrreldakse tulemusi ja prognoosi selle kohta, kuidas oleks olukord ilma ELi sekkumiseta arenenud. Sageli on selline analüüs kvalitatiivne, analüüsides, kas enne sekkumist esitatud subsidiaarsuse argumendid olid kehtivad ja kas ELi meetmetest tulenevad oodatud muudatused on saavutatud.

Mõju hindamisel seoses ÜPP üld- ja erieesmärkidega analüüsitakse sarnaselt tulemuslikkusele kui edukad on olnud ELi meetmed oma eesmärkide saavutamisel või nende poole liikumisel. Mõju hindamisel vaadatakse laiemalt soovitud sotsiaalmajanduslikke, keskkonnaalaseid ja muid aspekte ning keskendutakse ÜPP strateegiakava üld- ja erieesmärkidele. Mõju on otsesest ja vahetust tulemusest üldisem ja pikemaajalisem tulemus. Eristada saab üldise brutomõju hindamist, kus analüüsitakse soovitud eesmärkide saavutamist ja netomõju hindamist, kus analüüsitakse ÜPP strateegiakava otsest panust saavutatud eesmärkide täitmisel tehtud edusammudesse ning väliste tegurite panust. Mõjuhindamise aluseks on mõjunäitajad ning vajadusel täiendavad näitajad.

Hindamiste ülesehitus

ÜPP strateegiakava rakendusperioodi jooksul tehtavad hindamised ning järelhindamine analüüsivad ÜPP strateegiakava rakendamist vastavalt selle sekkumisloogikale. Iga hindamise puhul hinnatakse neid sekkumisi, mis vastavalt ÜPP strateegiakavale analüüsitavatesse teemadesse panustavad. Iga ÜPP erieesmärgi kohta on sekkumisloogika kirjeldatud ÜPP strateegiakava 2. peatükis.

Igas hindamises kasutatakse hindamiskriteeriumeid. Järelhindamises tuleb hinnata kõiki hindamiskriteeriume ja mõju. ÜPP strateegiakava rakendusperioodi jooksul tehtavate hindamiste puhul tuleb määrata asjakohased hindamiskriteeriumid. Lisaks hindamiskriteeriumitele võib sõnastada täiendavad hindamisteemad, mille kohta soovitakse hindamise kaudu ülevaadet saada. Hindamiskriteeriumite ja hindamisteemade hindamiseks tuleb sõnastada hindamisküsimused, et täpsemalt paika panna, mis informatsiooni ja teavet soovitakse hindamise kaudu teada saada. Hindamisküsimus peab olema sõnastatud nii, et sellele vastamine viib oluliselt kaugemale kui ainult olukorra kirjeldus ja selleks tuleb küsimust alustada küsisõnadega kuidas, miks ja kuivõrd[7].

Igale hindamiskriteeriumi käsitlevale hindamisküsimusele vastamiseks tuleb sõnastada edutegur(id), mis on hindamisküsimuse kohta käiv väide ja see määratleb suuna, mida ÜPP strateegiakava rakendamisel saab lugeda edukaks. Eduteguri põhjal saab hindaja anda hinnangu ÜPP strateegiakava rakendamise kohta ja selle sõnastada hindamisküsimuse vastuseks. Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1475 I lisas on sõnastatud soovituslikud edutegurid ÜPP erieesmärkide tulemuslikkuse hindamiseks, mida saab hindamistes kasutada, kui need on asjakohased.

Hindamisküsimustele vastamiseks ja eduteguri(te) kohta hinnangu andmiseks peab hindaja põhinema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 lisas I nimetatud ühistel väljund-, tulemus-,

[7] Euroopa Komisjon 2021 „Parema õigusloome tööriist #47. Hindamiskriteeriumid ja küsimused“ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox/better-regulation-toolbox_en

mõju- ja kontekstinäitajatel, täiendavatel näitajatel ning muul asjakohasel kvantitatiivsel ja kvalitatiivsel teabel.

Joonisel 2 on välja toodud eespool kirjeldatud hindamiste ülesehitus koos näitega erieesmärk 1 hindamise kohta.

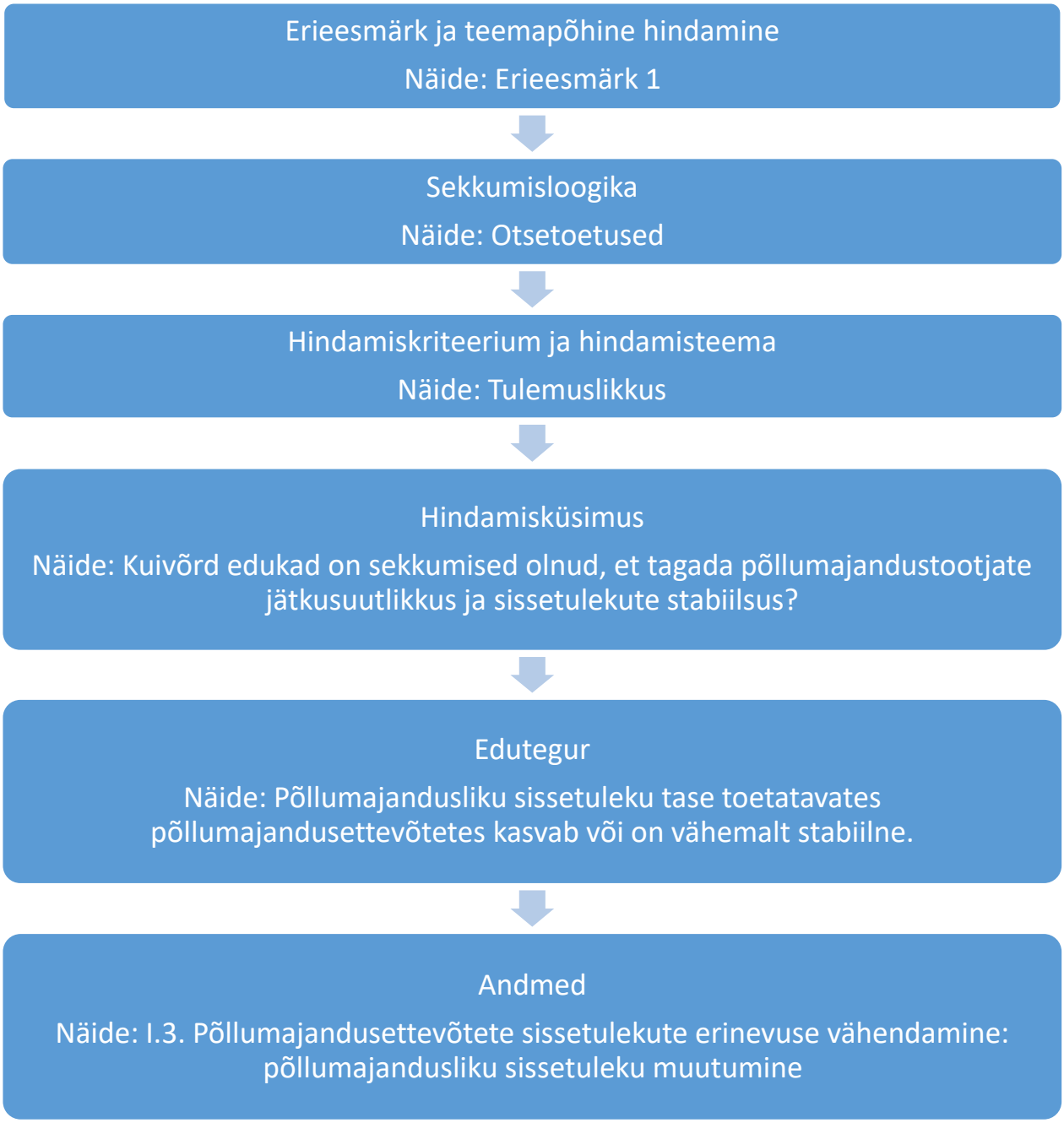

Joonis 2. Hindamise ülesehitus ja näide ÜPP strateegiakava erieesmärk 1 kohta
Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

2. Juhtimine ja koordineerimine

ÜPP strateegiakava hindamiste ettevalmistamises, korraldamises ja elluviimises osalevad Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, hindamiste juhtrühm, hindamise töörühmad, hindajad, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) ja teised ÜPP strateegiakava toetusi menetlevad asutused, seirekomisjon, ÜPP võrgustik (edaspidi *maaeluvõrgustik*) ning kohalikud tegevusrühmad.

ÜPP hindamissüsteemi koordineerimise ja rakendamise eest vastutab **Regionaal- ja Põllumajandusministeerium**, kes on ÜPP strateegiakava korraldusasutus. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium korraldusasutusena vastutab ÜPP strateegiakava hindamiste läbiviimise eest ettenähtud tähtaegade jooksul ja tagab hindamiste vastavuse tulemuslikkuse seire ja hindamissüsteemile. Peamine roll on juhendada asjaomaseid institutsioone ÜPP hindamise küsimustes ning valmistada ette hindamiskava ja muud vajalikud dokumendid (näiteks hindamiste lähteülesanded). Samuti vastutab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hindamistulemuste levitamise ja avalikustamise eest.

ÜPP strateegiakava hindamistegevuste koordineerimiseks moodustatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi esindajatest **hindamiste juhtrühm**, mille ülesanneteks on:

- jälgida hindamiskava rakendamist,
- tutvuda valminud hindamisaruannetega,
- vaadata üle planeeritud hindamistegevuste ajakava ning vajadusel seda muuta,
- kiita heaks täiendavate uuringute tegemine vastavalt vajadusele,
- võtta vastu ÜPP strateegiakava järelhindamise aruanne.

Lisaks moodustatakse iga ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul tehtava hindamise kohta ka eraldi **hindamise töörühm** Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi esindajatest, kes on seotud vastava hindamise teemade ja sekkumistega. Nende töörühmade ülesanne on:

- kirjeldada hindamisvajadus ja koostada hindamise lähteülesanne,
- arutada hindajatega konkreetse hindamise sisulisi küsimusi,
- jälgida hindamise kvaliteeti,
- võtta vastu hindamisaruanne.

Hindaja(d) viib läbi hindamisi, mille eesmärgiks on hinnata ÜPP strateegiakava mõjusust, tõhusust, asjakohasust, sidusust, liidu lisaväärtust ja mõju seoses ÜPP eesmärkide ja erieesmärkidega. Hindaja koostab hindamise metoodika, kogub hindamiseks vajalikud andmed, koostab hindamise aruande ning levitab ja avalikustab hindamistulemusi. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 45 lõike 2 alusel peab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium iga läbi viidava hindamise jaoks otsustama, kes on hindaja. ÜPP strateegiakava hindajateks on regionaalministri 12.07.2023 määruse nr 42 „„Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027" seire ja hindamine"[8] (edaspidi *regionaalministri määrus nr 42*) alusel Maaelu Teadmuskeskus (edaspidi *METK*) või avaliku hanke kaudu leitud juriidiline isik.

PRIA ja teiste ÜPP strateegiakava toetusi menetlevate asutuste ülesanne ÜPP strateegiakava hindamiste läbiviimisel on vajalike andmete kogumine ja esitamine hindajatele. Lisaks PRIAle menetlevad ÜPP strateegiakava toetusi Keskkonnainvesteeringute Keskus ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 35 lõike 2 alusel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga halduslepingu sõlminud riigi sihtasutus. PRIA ja teised ÜPP strateegiakava toetusi menetlevad asutused koguvad ÜPP strateegiakava toetuste määramise ja

[8] Kättesaadav: https://www.riigiteataja.ee/akt/113072023087

maksmise käigus andmeid toetuse taotlejate ja toetuse saajate käest. Selleks, et hindaja ei peaks küsima toetuse saajatelt topelt andmeid, mis on juba varem esitatud, on hindajatel õigus regionaalministri määruse nr 42 alusel saada andmed otse PRIAlt ja teistelt ÜPP strateegiakava toetust menetlevatelt asutustelt. Selleks, et hindamiseks vajalikud andmed oleksid hindajatele kättesaadavad, on oluline Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, hindajate, PRIA ja teiste osapoolte tihe koostöö andmevajaduse kaardistamisel ja andmevahetuse arendamisel nii perioodi alguses kui ka ÜPP strateegiakava rakendamisel.

Hindamiskava koostamisse ja hindamiste läbiviimisesse on kaasatud **seirekomisjon**. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil tuleb valminud hindamiskava esitada seirekomisjonile hiljemalt üks aasta pärast ÜPP strateegiakava vastuvõtmist ning seirekomisjoni ülesanne on esitada hindamiskava kohta oma arvamus. Hindamiskava rakendamise ajal on seirekomisjoni ülesanne jälgida hindamiste, nende kokkuvõtete ja hindamistulemuste järelmeetmetega seotud edusamme ning esitada arvamus hindamiskava muutmise kohta. Selleks, et seirekomisjonil oleks ülevaade hindamiskava rakendamisest, teostatud hindamistest ja tulemustest kutsub Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hindaja(d) seirekomisjoni istungile läbi viidud hindamisi tutvustama.

Pärast seda kui hindaja(d) on seirekomisjonile esitanud ülevaate tehtud hindamistest ja nende tulemustest, esitab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium sama ülevaate ja lisaks ka ülevaate seirekomisjoni arvamusest **Euroopa Komisjonile**. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium peab ülevaate esitama Euroopa Komisjonile hiljemalt üks kuu enne iga-aastast ÜPP strateegaiakva läbivaatamiskoosolekut.

Maaeluvõrgustik on loodud põllumajanduses ja maaelu arengu valdkonnas tegutsevate organisatsioonide ja haldusasutuste, nõustajate, teadlaste ja teiste innovatsioonis osalejate ning muude valdkonnas tegutsevate isikute ühendamiseks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 alusel on maaeluvõrgustiku ülesanneteks suurendada seire- ja hindamissuutlikkust ning toetada seire- ja hindamistegevust. ÜPP strateegiakava hindamise vaates on maaeluvõrgustiku ülesanded seotud eelkõige hindamiste kommunikatsiooni tegevustega, mis on täpsemalt kirjeldatud peatükis 6.

ÜPP strateegiakava sekkumist 8.4 „LEADER – kogukonna juhitud kohalik areng“ rakendavad **kohalikud tegevusrühmad** on samuti ÜPP strateegiakava hindamistes osalised. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060[9] artikkel 33 alusel on LEADER tegevusrühmadel kohustuslik hinnata oma kohaliku arengu strateegia rakendamist ja nende hindamiste tulemusi on võimalik kasutada ÜPP strateegiakava hindamistes sisendina. Lisaks on hindajatel võimalik hindamistes kasutada kohalike tegevusrühmade strateegiates määratud seireandmeid ning vajadusel koguda kohalikelt tegevusrühmadelt täiendavat sisendit kohalike strateegiate rakendamise kohta.

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1060

3. Huvirühmade kaardistus

Lisaks ÜPP strateegiakava hindamiste valitsemise ja koordineerimise osapooltele on hindamistega seotud erinevad huvirühmad. Hindamiskava huvirühmad on erinevad osapooled, kes on seotud ÜPP strateegiakava rakendamisega ning kelle jaoks on olulised ÜPP strateegiakava kohta läbi viidud hindamised ja nende tulemused. Oluline on, et ÜPP strateegiakava kohta tehtud hindamised annaksid vajalikku sisendit ka huvirühmadele. Huvirühmade täpsemaks kaardistamiseks saatis Regionaal- ja Põllumajandusministeerium enne ÜPP strateegiakava hindamiskava valmimist septembris 2023 teavituskirja ja küsitluse võimalikele osapooltele, kes said ülesse näidata omapoolset huvi olla huvirühmana kaasatud ja ära märkida hindamisteemad, mille osas soovitakse olla kaasatud. Vastavalt saadud vastustele on hindamiste huvirühmad välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Huvirühmade küsitluse kaardistus

Hindamiste huvirühmad	Hindamisteemad, milles soovitakse olla kaasatud
Eesti Toiduainetööstuse Liit	Erieesmärkide 2, 3, 4, 5, 6 ja 9 ning riskijuhtimise hindamine
Eesti Lihaveisekasvatajate Selts	Erieesmärkide 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ja 9 ning horisontaalse eesmärgi hindamine
Eesti Leader Liit	Erieesmärgi 8 ja horisontaalse eesmärgi hindamine
Kliimaministeerium	Erieesmärkide 1, 4, 5 ja 6 ning horisontaalse eesmärgi hindamine
Rahandusministeerium	Erieesmärkide 1, 2, 3, 8 ja 9 hindamine
Eesti Linnade ja Valdade Liit	Erieesmärkide 4, 5, 6 ja 8 hindamine
Sotsiaalministeerium	Erieesmärk 8 hindamine

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Selleks, et huvirühmad saaksid olla kaasatud hindamistegevustesse hoiab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium neid kursis erinevate hindamiste ja hindamisalase oskuste suurendamise tegevuste toimumisega ja kaasab hindamiskavas planeeritud tegevustesse. Huvirühmade kaardistamiseks välja saadetud küsitluses küsiti, kuidas soovitakse olla kaasatud ÜPP strateegiakava hindamistegevustesse ning saadud vastustest selgus, et osad huvirühmad soovivad esitada ettepankuid hindamiste lähteülesannete koostamiseks ja esitada ettepanekuid uuringute teemade osas. Neid soove on arvestatud hindamiskava koostamisel ning hindamiste ettevalmistamisel ja uuringute valimisel on ette nähtud võimalused nende huvirühmade kaasamiseks, kes soovi avaldasid. Täpsemalt on seda kirjeldatud peatükis 4. Lisaks soovivad huvirühmad saada infot valminud hindamiste ja uuringute kohta ning vastavalt saadab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium või hindaja huvirühmadele teavitused hindamiste ja uuringute aruannete ning hindamistulemusi tutvustavate tegevuste osas. Huvirühmadelt küsiti ka sisendit kas nad soovivad hindamisalase oskuste suurendamise tegevustes osaleda. Osad huvirühmad seda soovivad ja vastavad tegevused on planeeritud ja kirjeldatud peatükis 7.

4. Hindamiste ajakava

ÜPP strateegiakava kohta oli kohustuslik läbi viia eelhindamine, hindamised ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul ning järelhindamine. ÜPP strateegiakava eelhindamine viidi läbi samaaegselt ÜPP strateegiakava koostamisega aastatel 2019–2021[10].

ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul tehtavate hindamiste teemad ning esialgne ajakava ja sisu on täpsemalt kirjeldatud käesolevas peatükis.

ÜPP strateegiakava järelhindamine peab andma põhjaliku hinnangu kogu ÜPP strateegiakava kohta. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil on kohustus tagada, et järelhindamine oleks hindaja poolt lõpule viidud 31. detsembriks 2031, et siis järelhindamise tulemused esitada Euroopa Komisjonile. Järelhindamine on planeeritud aastateks 2030–2031 ja seal tuleb hinnata ÜPP strateegiakava ja selle rakendamise tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, sidusust, EL lisaväärtust ja mõju seoses ÜPP eesmärkide ja erieesmärkidega. Järelhindaja leidmiseks korraldab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium avaliku hanke.

Hindamised ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul

Eelnevatel EL programmperioodidel on ELi ühise põllumajanduspoliitika rakendamisel liikmesriigi poolt hindamiskava koostatud ja hindamisi läbi viidud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (edaspidi *EAFRD*) ehk ÜPP II samba kohta. ÜPP strateegiakava puhul on esimest korda liikmesriigil kohustuslik ka Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (edaspidi *EAGF*) ehk ÜPP I samba hindamine. Eelmisel ÜPP perioodil EAFRD rakendamiseks koostatud Eesti maaelu arengukava 2014–2020 kohta oli kohustus rakendamise jooksul viia läbi kaks vahehindamist. ÜPP strateegiakava kohta ei ole kohustust viia läbi vahehindamist kogu ÜPP strateegiakava kohta ühe korraga, vaid ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul tehtavate hindamiste ajakava võib planeerida nii nagu liikmesriik vajalikuks peab. See tähendab, et ÜPP strateegiakava hindamiskavas on uusi teemasid, mida Eesti tasandil varem pole hinnatud, näiteks otsetoetused ja sektori põhised sekkumised. Samas on ka rohkem paindlikkust, kuidas hindamiste ülesehitust ja ajakava planeerida.

ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul tuleb hindamisi läbi viia ÜPP erieesmärkide kohta ning vastavalt Eesti vajadustele võib täiendavaid hindamisi teha erinevate sekkumiste või teemade lõikes. Sellest tulenevalt on hindamised planeeritud esmalt iga ÜPP erieesmärgi kohta. Osad ÜPP erieesmärgid on grupeeritud kokku üheks hindamiseks, sest need sisaldavad sarnaseid valdkondasid ja sihtgruppe ning nende hindamise ülesehitus ja ajakava sobivad kokku. Planeeritud on järgmised hindamised ÜPP erieesmärkide kohta:

- **Erieesmärgi 1 vahehindamine**
- **Erieesmärkide 2 ja 3 vahehindamine**
- **Erieesmärkide 4, 5 ja 6 püsihindamine**
- **Erieesmärgi 7 vahehindamine**
- **Erieesmärgi 8 vahehindamine**
- **Erieesmärgi 9 vahehindamine**
- **Horisontaalse eesmärgi vahehindamine**

Lisaks on planeeritud eraldi **riskijuhtimise hindamine**, sest riskide maandamine ja ennetamine on muutunud turule orienteeritud põllumajanduses järjest olulisemaks. Nimetatud teemat on oluline hinnata ÜPP strateegiakava üleselt, sest ÜPP strateegiakavas on riskijuhtimisse panustavaid sekkumisi

[10] Rohkem infot Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel: https://agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027#eelhindamine

planeeritud erinevate erieesmärkide alt ja oluline on vaadata nende sekkumiste ühist panust riskijuhtimise valdkonda.

Komisjoni rakendusmääruses 2022/1475 on välja pakutud neli teemapõhist hindamist, mida liikmesriigid võiksid hinnata. Nendeks on keskkonna- ja kliimaaspektid, LEADER lisaväärtust, ÜPP võrgustikud ja põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteem ehk AKIS. Eesti ÜPP strateegiakava hindamisvajadust analüüsides leiti, et keskkonna- ja kliimaaspektide, LEADER lisaväärtuse ja põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteem ehk AKIS teemasid käsitletakse eelkõige erieesmärkide 4-6 ja 8 ning horisontaalse eesmärgi hindamistes. Maaeluvõrgustiku kohta eraldi teemapõhist hindamist ei planeerita ja seda ka muudes hindamistes eraldi teemana ei käsitleta, sest hindamistes soovitakse eelkõige keskenduda ÜPP strateegiakava sekkumiste rakendamise tulemustele ning maaeluvõrgustik ei ole ÜPP strateegiakava sekkumisloogikat arvesse võttes niivõrd konkreetselt tulemustega seotud.

Hindamiskava ja hindamiste planeerimiseks kaardistati iga planeeritud hindamise esialgne eesmärk, peamised teemad ja asjakohased hindamiskriteeriumid. Tegemist on esmase kaardistusega, mida vaadatakse üle ja vajadusel täiendatakse, kui konkreetsete hindamiste lähteülesandeid hakatakse ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul täpsemalt ette valmistama. Esmane kaardistus oli vajalik, et hindamiskavas planeerida hindamiste ajakava ning hindamisteks vajalike andmete kogumine. Ülevaate planeeritud hindamiste sisust annab *tabel 2*.

Tabel 2. Hindamisplaan ÜPP strateegiakava hindamiseks selle rakendamise perioodil

Hindamine	Hindamise esialgne eesmärk	Hindamise peamised teemad	Asjakohased hindamiskriteeriumid
Erieesmärk 1 vahehindamine	Eesmärk on analüüsida ÜPP strateegiakava erieesmärgi 1 sekkumiste tulemusi. Oluline on saada ülevaade põllumajandustootjate struktuurist ja põllumajanduse majanduslikust jätkusuutlikkusest. Vahehindamisel vaadatakse sekkumiste mõju põllumajandussektorile.	Põllumajandustootjate struktuur; põllumajandusettevõtte elujõulisust tagav sissetulek; põllumajandustootjate sissetulekute stabiilsus; vastupanuvõime; põllumajandustaristu	Tulemuslikkus, asjakohasus ja netomõju
Erieesmärkide 2-3 vahehindamine	Eesmärk on analüüsida ÜPP strateegiakava sekkumiste tulemusi ja panust eesmärkidesse 2 ja 3. Soov on saada ülevaade põllumajandustootjate konkurentsivõimest, turule orienteeritusest ning positsioonist väärtusahelas. ÜPP strateegiakavas pööratakse suuremat rõhku mittetootlikele keskkonnainvesteeringutele, kõrgemale lisandväärtusele ning koostööle	Põllumajandustootjate turule orienteeritus; konkurentsivõime; positsioon väärtusahelas	Tulemuslikkus, tõhusus, sidusus ja netomõju

Hindamine	Hindamise esialgne eesmärk	Hindamise peamised teemad	Asjakohased hindamiskriteeriumid
	tootjaorganisatsioonide kaudu. Vahehindamises tuleb anda hinnang muutustele nendes valdkondades.		
EE 4-6 püsihindamine	Oluline on saada ülevaade kuivõrd ÜPP sekkumised on aidanud kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, aidanud edendada kestlikku arengut ja loodusvarade tõhusat majandamist, aidanud kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja edendanud ökosüsteemi teenuseid. Hindamises analüüsitakse maakasutuse muutuse trende.	Keskkonna ja kliimaaspektid, kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, loodusvarade tõhus majandamine, elurikkus, ökosüsteemide teenused	Tulemuslikkus, asjakohasus, sidusus ja netomõju
EE 7 vahehindamine	Eesmärk on analüüsida ÜPP strateegiakava erieesmärgi 7 sekkumiste tulemusi. Seejuures on oluline saada ülevaade põllumajanduslike majapidamiste juhtide struktuurist, sh soolisest jaotusest, omandatud või omandamisel olevast haridustasemest ning töökogemusest ja samuti põllumajandusliku majapidamise ülevõtmise või selle alustamise trendidest.	Põlvkondade vahetus	Tulemuslikkus, asjakohasus ja sidusus
EE 8 vahehindamine	Eesmärk on analüüsida, kas planeeritud sekkumiste rakendamise tulemused liiguvad selles suunas, mis on ÜPP strateegikava raames eesmärgiks seatud. Planeeritud sekkumised toetavad eelkõige maapiirkonnas ettevõtluse arengut ja tööhõive tagamist, maapiirkonna kogukondade arengut ning ringbiomajanduse arendamist. Vahehindamise	Maapiirkondade majanduse areng ja tööhõive edenemine; kohalik areng ehk kohalike teenuste ja taristu pakkumine ning ka kohaliku aktiivse elanikkonna toetamine; LEADER lisandväärtus; ringbiomajandus	Tulemuslikkus ja EL lisaväärtus

Hindamine	Hindamise esialgne eesmärk	Hindamise peamised teemad	Asjakohased hindamiskriteeriumid
	tulemusena peaks selguma, kas sekkumiste tingimuste alusel tehtavad tegevused vastavad ÜPP strateegiakava vajadustele.		
EE 9 vahehindamine	Eesmärk on analüüsida sekkumiste rakendamise seisu ja esialgseid tulemusi. Oluline on välja selgitada kuivõrd atraktiivsed on ühiskonna ootustest lähtuvad sekkumised toetuste taotlejate jaoks ja kas ollakse valmis rakendama oma loomakarjades kõrgemaid majandamisnõudeid, et saavutada loomade parem tervis ja heaolu.	Toidu kvaliteet ja ohutus, loomade heaolu ja tervise edendamine, antimikroobikumide resistentsuse vastu võitlemine, mahepõllumajanduses mahetoodangu suurendamine	Tulemuslikkus ja asjakohasus
Horisontaalse eesmärgi vahehindamine	Eesmärk on hinnata ÜPP strateegiakava horisontaalsesse eesmärki panustavate sekkumiste tulemusi ja mõju. Soov on teada saada kuivõrd edukad on planeeritud sekkumised olnud, et kujundada sidusat põllumajanduse teadmiste ja innovatsioonisüsteemi ehk AKIS terviksüsteemi, milline on AKISe roll sektori majanduslikus arengus ning kuivõrd on innovatsioonikoostöö tulemusi kasutusele võetud.	Põllumajanduse teadmus- ja innovatsioonisüsteem ehk AKIS, teadmussiire, nõuandeteenus, innovatsioonikoostöö	Tulemuslikkus, tõhusus, asjakohasus, sidusus, EL lisaväärtus ja netomõju
Riskijuhtimise hindamine	Hindamise eesmärk on saada ülevaade ÜPP strateegiakava panusest riskijuhtimise arendamisse, sest riskide maandamine ja ennetamine on muutunud turule orienteeritud põllumajanduses järjest olulisemaks. ÜPP strateegiakavas on riskijuhtimisse panustavaid sekkumisi mitmeid ja need on planeeritud erinevate erieesmärkide alt.	Riskijuhtimine	Tulemuslikkus, asjakohasus ja sidusus

Hindamine	Hindamise esialgne eesmärk	Hindamise peamised teemad	Asjakohased hindamiskriteeriumid
	Sellepärast on oluline viia antud teema osas läbi eraldi hindamine ja vaadata riskijuhtimise teemat tervikuna erinevate erieesmärkide ja sekkumiste koosmõjus.		

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul tehtavate hindamiste ajakava

ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul tehtavate hindamiste ajakava plaanimine toimus peamiselt kahest punktist lähtudes:

- enne hindamise läbi viimist peaksid ÜPP strateegiakava sekkumised olema piisavalt rakendunud, et neid saaks hinnata;
- hindamised peaks läbi viima sellisel ajal, et hindamiste tulemusi ja soovitusi saaks kasutusele võtta ÜPP strateegiakava sekkumiste rakendamise parendamiseks, järgmise ÜPP programmperioodi ettevalmistamiseks ja muude tegevuste planeerimiseks.

Tuleb arvestada, et ideaalset aega hindamiste tegemiseks on keeruline leida. Ühest küljest oleks kasulik hindamised läbi viia perioodi lõpupoole, et ÜPP strateegiakava sekkumisi saaks võimalikult kaua rakendada ja siis on eeldatavasti rohkem tulemusi avaldunud. Samas on ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul tehtavate hindamiste peamine eesmärk anda sisendit sekkumiste paremaks rakendamiseks ja ka uue ÜPP programmperioodi ettevalmistamiseks. Seetõttu peaksid hindamised toimuma pigem enne ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi keskpaika, et oleks aega tulemusi arvesse võtta. Hindamiste ajakava planeerimisel otsustati iga hindamise puhul eraldi, kumb väljatoodud asjaoludest on prioriteetsem ja vastavalt sellele otsustati, mis aastal on plaanis hindamine läbi viia.

Ülevaade hindamiste planeeritud ajakavast on välja toodud tabelis 3. Enamik erieesmärkide kohta on plaanis läbi viia vahehindamine perioodil 2025–2028. Selleks ajaks on ÜPP strateegiakava jõutud piisavalt rakendada, et saaks hinnata esmaseid tulemusi ning hindamistulemusi on võimalik kasutada ÜPP strateegiakava sekkumiste rakendamise parandamiseks. See on oluline aeg ka uue ÜPP programmperioodi ettevalmistamisel ja tulemusi saab kasutada uute toetusmeetmete programmeerimiseks. Seejuures 2025. ja 2026. aastaks planeeritud hindamiste eesmärk on eelkõige saada sisendit ÜPP strateegiakava sekkumiste paremaks rakendamiseks. Seetõttu on need planeeritud ÜPP strateegiakava rakendamise esimesse poolde ja keskendutakse nendele sekkumistele, mida on jõutud rakendada. 2027. ja 2028. aastaks on planeeritud need hindamised, mis sisaldavad sekkumisi, mille projektide elluviimine võtab kauem aega ja mille tulemused avalduvad hiljem. EE 7 vahehindamine on esialgu planeeritud kahes etapis, et perioodi alguses hinnata sekkumiste rakendamise edukust ning teises pooles hinnata tulemusi ja mõju. Esimese hindamisetapi lähenedes vaadatakse hindajaga üle vahehindamise ajakava ning otsustatakse, kas säilitada hindamine kahes etapis või viia hindamist läbi üheetapilisena.

Eraldi on planeeritud erieesmärkide 4-6 kohta püsihindamine perioodil 2023–2029, mis sisaldab hindamisi, mille kaudu vastatakse hindamisküsimustele ning kogu perioodi jooksul läbiviidavaid uuringuid, mis on vajalikud keskkonna ja kliimavaldkonna näitajate jälgimiseks ja hindamise jaoks andmete kogumiseks. ÜPP eelmistel programmperioodidel Eesti maaelu arengukavade kohta läbiviidud hindamised on näidanud, et põllumajanduskeskkonna valdkonnas ei ole avalikest

andmebaasidest kättesaadavad andmed piisavad, et hinnata toetuste netomõju. Hindamiste ning uuringute kohta aruanded avaldatakse peale nende valmimist hindamisperioodi jooksul, et oleks jooksvalt võimalik saada ülevaadet tulemuste kohta ja võtta seda arvesse sekkumiste rakendamisel.

Riskijuhtimise hindamine on indikatiivselt planeeritud 2025. aastasse, et programmperioodi esimeses pooles saada hinnang ÜPP strateegiakava sekkumiste panusele ja soovitusi valdkonna edendamiseks ÜPP strateegiakava abil.

Tabel 3. ÜPP strateegiakava rakendamise perioodi jooksul planeeritud hindamiste indikatiivne ajakava

Hindamiste nimekiri	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EE 1 vahehindamine							
EE 2 ja 3 vahehindamine*							
EE 4, 5 ja 6 püsihindamine							
EE 7 vahehindamine							
EE 8 vahehindamine							
EE 9 vahehindamine							
Horisontaalse eesmärgi vahehindamine							
Riskijuhtimise hindamine							

* EE 2 ja 3 vahehindamine on planeeritud 2027. või 2028. aastaks.

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Hindamiskavas planeeritud ajakava on indikatiivne. Ajakava võib vajada muutmist perioodi jooksul, kui ÜPP strateegiakava erinevate sekkumiste rakendamise plaanid muutuvad nii palju, et hindamise ajal ei ole avaldunud sekkumiste tulemused. Sellisel juhul ei ole mõistlik hindamist planeeritud ajal läbi viia. ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul on planeeritud, et hindamiste indikatiivset ajakava vaatab iga-aastaselt üle moodustatav hindamiste juhtrühm, kellel on võimalik hindamiste ajakava muuta lähtuvalt sekkumiste tegelikust rakendamise seisust.

Enne iga konkreetse hindamise algust moodustatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis eraldi hindamise töörühm, kes koostab hindamise lõpliku lähteülesande, mis sisaldab hindamise eesmärki, hindamiskriteeriumeid, hindamisküsimusi ja edutegureid sarnaselt peatükis 1 välja toodud joonisele 2 ja millest hindaja peab lähtuma. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium küsib ettepanekuid hindamise kohta nendelt hindamise huvirühmadelt, kes vastavat soovi avaldasid. Peale ettepanekute kogumist saab hindaja otsustada, kas neid on võimalik hindamisse kaasata ning seejärel koostab lähteülesande ja ettepanekute põhjal hindamise metoodika, kus on kokku lepitud ka hindamisetappide pikkus sõltuvalt hindamise töömahust. Peale seda saab hindaja hindamise läbi viia.

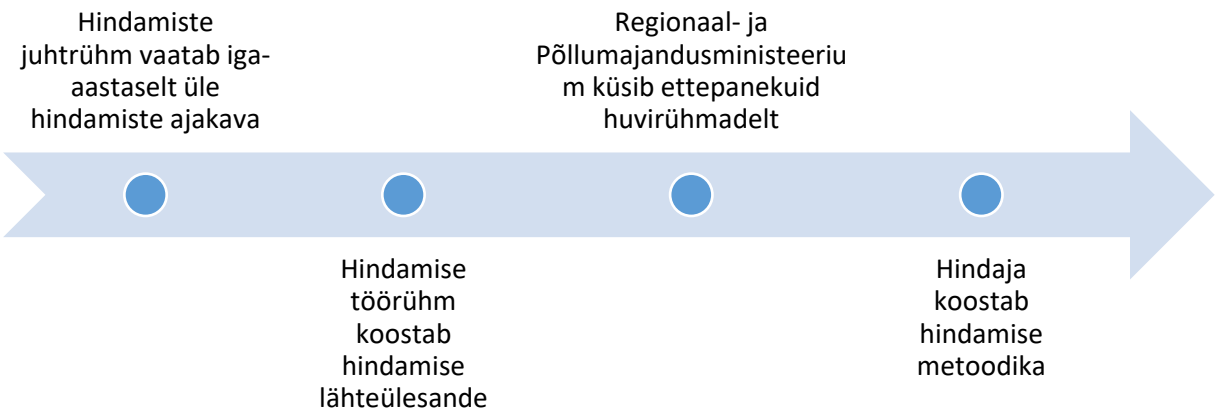

Joonis 3. ÜPP strateegiakava rakendamise perioodil hindamiste ettevalmistused Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Täiendavad uuringud

Lisaks planeeritud hindamistele võib tekkida vajadus täiendavaks teabeks ÜPP strateegiakava rakendamise kohta. Sellisel juhul saab ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul planeerida ja tellida täiendavaid uuringuid, mille eesmärgiks on saada täpsemat ülevaadet ÜPP strateegiakava sekkumiste rakendamisest või olukorrast ÜPP strateegiakava puudutavates valdkondades. Lisaks on võimalik planeerida täiendavaid uuringuid, kui on vajalik koguda täiendavaid andmeid hindamiste jaoks. Täpsemalt on täiendavate andmete vajadust kirjeldatud 5. peatükis. Ettepanekuid täiendavate uuringute tegemiseks saavad esitada Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, hindajad, seirekomisjon ja hindamiste huvirühmad. Nende tegemise otsustab moodustatav hindamiste juhtrühm.

Täiendavad tegevused, mis on seotud hindamistega

Lisaks ÜPP hindamistegevustele on kaardistatud ka ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul tehtavad seiretegevused, sest ka need annavad ülevaate ÜPP strateegiakava rakendamisest ja on sisendiks hindamistele. ÜPP strateegikava seiretegevused:

- ÜPP strateegiakava tulemusaruanne – annab iga-aastaselt ülevaate ÜPP strateegiakava rakendamise seisust. Esimene tulemusaruanne koostatakse 2024. aastal ning avaldatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel.
- Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1475 alusel esitatavad seire andmed Euroopa Komisjonile – detailine andmestik iga toetuse, põllumajandustootjast toetuse saaja, LEADER tegevusrühma, Euroopa innovatsiooni partnerluse (edaspidi *EIP*) projekti ning sektori põhise sekkumise kohta. Tegemist on detailsete andmetega toetuse saajate kohta ja kõik need andmed ei ole avalikult kättesaadavad. Hindaja saab enamus nendest andmetest pärida PRIAst. EIP projektide kohta avaldatakse tulevikus andmed Euroopa Komisjoni poolt EL ÜPP Võrgustiku kodulehel.
- ÜPP strateegiakava kohta kogutakse jooksvalt seireandmeid rakendamisest ülevaadete saamiseks. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile on oluline saada informatsiooni ÜPP strateegiakava sekkumiste taotlusvoorude ja sekkumiste rakendamise seisu kohta. Jooksvat ülevaadet ÜPP strateegiakava sekkumiste rakendamise kohta on avalikult võimalik kätte saada PRIA kodulehelt statistika rubriigist.

Paralleelselt ÜPP strateegiakava hindamistega viiakse läbi Eesti maaelu arengukava 2014–2020 järelhindamine (2026. aastal) ning ÜPP 2028+ perioodi ettevalmistavad hindamised, mille jaoks leitakse hindajad avalike hangete kaudu. Need hindamised ei ole konkreetselt ÜPP strateegiakava

kohta, kuid on samade valdkondade ja sihtgruppide kohta. Seega sealt tulenevad hindamistulemused on samuti kasulik info ÜPP strateegikava rakendamiseks ja hindamiste läbiviimiseks. Lisaks hindamiskavas planeeritud hindamistele tehakse ÜPP strateegiakava puudutavate valdkondade kohta ka muid ülevaateid, uuringuid ning hindamisi ja saadud tulemused võivad samuti olla sisendiks ÜPP hindamistele.

5. Andmed ja teave

Hindamine põhineb usaldusväärsetel ja kvaliteetsetel andmetel. Andmete põhjal on hindajatel võimalik anda hinnang, kuidas on rakendunud ÜPP strateegiakava sekkumised ning kas need on andnud tulemusi ja kaasa toonud oodatud muutusi. Hindamiseks vajalike andmete kaardistamine ja kogumise ette planeerimine on oluline, et tagada vajalike andmete olemasolu hindamise ajaks.

Peamiselt kasutatakse hindamiseks ühised väljund-, tulemus-, mõju- ja kontekstnäitajad ning täiendavaid näitajaid.

Ühised väljund-, tulemus-, mõju- ja kontekstnäitajad

ÜPP strateegiakava rakendamise jälgimiseks on Euroopa Liidu üleselt lepitud kokku ühised väljund-, tulemus-, mõju- ja kontekstnäitajad. Igale ÜPP strateegiakava sekkumisele määratakse üks väljundnäitaja ja need tulemusnäitajad, millesse sekkumine panustab otseselt ja märkimisväärselt. Ühine **väljundnäitaja** annab teavet, milline on sekkumise väljund ehk mis ühiku kohta ja kui palju on toetust makstud. Ühiste **tulemusnäitajate** väärtust arvutatakse ÜPP strateegiakava üleselt ja need annavad ülevaate otseste tulemuste kohta. Ühiste mõjunäitajatega esitatakse otsesest ja vahetust mõjust üldisem pikemaajalisem mõju nii ÜPP strateegiakava kohta kui ka laiemalt Eestis. **Mõjunäitajad** on seotud ÜPP strateegiakava laiemate eesmärkidega. Mõjunäitajate puhul on oluline võimalikult palju arvestada nende neto väärtust ÜPP strateegaiakava tegevuste kohta. Ühised **kontekstnäitajad** annavad teavet majanduse üldise olukorra, keskkonnaseisundi, üldiste kliimanäitajate ning põllumajanduse ja maaelu arengu statistika jm kohta. Ühiseid väljund-, tulemus-, mõju- ja kontekstnäitajaid tuleb hindajal kasutada ÜPP strateegiakava hindamistes ning nende näitajate nimekiri on toodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 lisas I.

Ühiseid väljund- ja tulemusnäitajaid koguvad PRIA ja teised ÜPP strateegiakava toetusi menetlevad asutused toetuse taotlejatelt ja toetuse saajatelt. Ühiseid mõju- ja kontekstnäitajaid ei pea PRIA ja teised ÜPP strateegiakava toetusi menetlevad asutused toetuse taotlejatelt ja toetuse saajatelt täiendavalt koguma, sest need on kättesaadavad teistest andmeallikatest nagu näiteks põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrk (edaspidi *FADN*), Eesti Statistikaamet ja Euroopa Komisjoni statistikaamet (*Eurostat*).

Täiendavad näitajad

ÜPP strateegiakava sekkumiste planeerimisel oli lubatud kasutada ainult ühiseid väljund- ja tulemusnäitajaid. Kuid ühiseid näitajaid on piiratud koguses ÜPP peamiste eesmärkide mõõtmiseks ja see ei kata kogu ÜPP strateegiakava tulemust ja mõju. Selleks on hindamistes võimalik kasutada väljundi, tulemuste ja mõju hindamiseks täiendavaid näitajaid. Täiendavate näitajate vajadust on hakatud kaardistama hindamiskava koostamisel ning peale hindamiskava valmimist analüüsitakse täpsemalt iga hindamise osas, millised täiendavad näitajad on vajalikud.

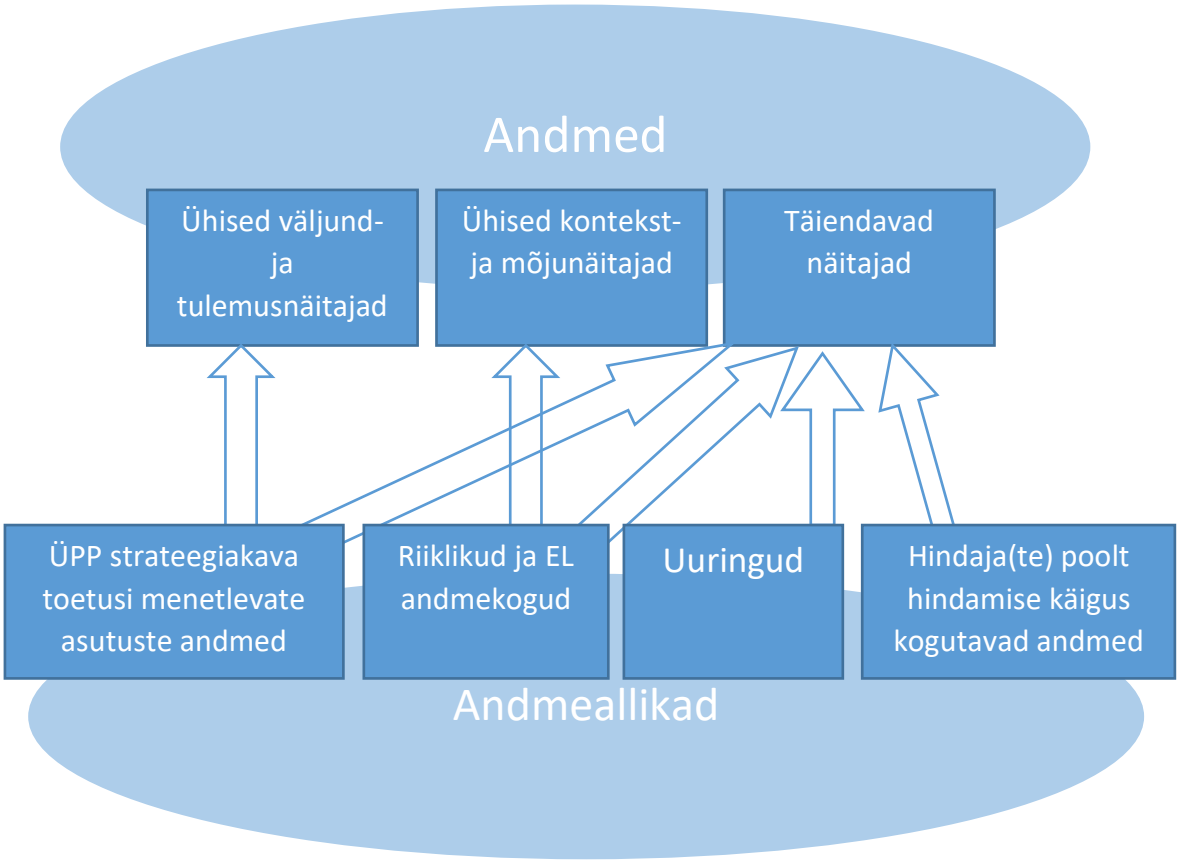

Joonis 4. ÜPP strateegiakava hindamiste peamised andmed ja andmeallikad
Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Andmeallikad

Hindamistegevuste elluviimiseks on oluline perioodi algusest planeerida vajalike andmete saamine erinevatest andmeallikatest. Peamised andmeallikad on välja toodud joonisel 4. Võimalikult palju kasutatakse juba olemasolevaid andmeid erinevatest andmekogudest ning samuti kogutakse andmeid jooksvalt ÜPP strateegiakava rakendamise jooksul. Seejuures nii andmete jagajad kui ka hindaja(d) peavad arvestama andmete konfidentsiaalsus nõuetega.

PRIA ja teised ÜPP strateegiakava toetusi menetlevad asutused koguvad ÜPP strateegiakava toetuste määramise ja maksmise käigus toetuse taotlejate ja toetuse saajate käest ühiseid väljund- ja tulemusnäitajaid ja täiendavaid näitajaid. Sekkumiste väljatöötamisel tuleb siseriikliku määruse koostajal läbi mõelda, mis andmeid tuleb toetuse saamiseks esitada ning milliseid nendest andmetest saab hindamistes kasutada. Hindajal on õigus küsida hindamiseks vajalikke andmeid ÜPP strateegiakava toetusi menetlevate asutuste käest. Täpsemad kokkulepped andmete kogumise ja esitamise osas tehakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, hindaja(te), PRIA ja teiste toetusi menetlevate asutuste vahel.

Peamiselt kogub ÜPP strateegiakava toetuste määramise ja maksmise käigus toetuse taotlejate ja toetuse saajate käest seireandmeid PRIA, kes vastutab menetlemise käigus tekkivate andmete kogumise eest ühtsesse elektroonilisse andmebaasi, kus vajalikud andmed säilitatakse. Toetusandmete kogumise ja menetlemise käigus toimub andmete kogumine järgmistes süsteemides: elektrooniline dokumendihaldussüsteem IHS, kliendiandmete haldamiseks kliendiregister, toetuste administreerimise ja kontrollisüsteem, põllumassiivide haldamise geoinfosüsteem, tingimuslikkuse

süsteem, e-PRIA, maaelu arendamise ja toetuste süsteem, ning arvestuse ja maksete süsteem. Kõikidest nende süsteemidest edastatakse aruandluse tarbeks vajalikud andmed süsteemi Andmeait. Sinna kogutakse nii ühiste väljund- ja tulemusnäitajate kui ka kokkulepitud täiendavate näitajate väärtused.

Andmete kvaliteedi tagamiseks on PRIA poolt taotlusvormiga kogutavate menetluseks ja seireks vajalike andmete puhul rakendatud nii andmete sisestuskontrolle kui ka andmete äriloogilisi kontrolle, mis on süsteemidesse sisse ehitatud. Lisaks on PRIA-l eraldi andmekvaliteedinõunik, kelle juhendamisel ja jälgimisel infosüsteemide valdajad seiravad pidevalt oma infosüsteemide andmekvaliteeti ning vajadusel võtavad ette parandustegevusi. Lisaks süsteemidesse sisse ehitatud andmekontrollidele käib selline andmekvaliteedikontroll läbi Andmeaida loodud andmekvaliteediaruande.

Lisaks toetuse taotluselt kogutud andmetele kasutatakse hindamiseks riikliku statistika, Äriregistri, FADN, Maksu- ja Tolliameti ja muid kättesaadavaid andmeid. Riiklike andmekogude kasutamine loob eelduse, et hindamisteks kasutatavad andmed on asjakohased.

FADN koondab põllumajandustootjate majandusandmed, mida saab kasutada ÜPP hindamistel. Hindajatel on õigus küsida FADN andmeid FADN kontaktasutuselt. FADN andmebaasi planeeritakse muuta 2026. aastaks FSDNiks ehk põllumajanduse jätkusuutlikkuse andmevõrguks.

Selleks, et tagada andmete olemasolu, on oluline ette mõelda võimalike puudulike andmete peale. Hindamiseks vajalikke andmeid on puudu näiteks siis, kui toetuse taotlustelt vajalikke andmeid koguda ei saa ning andmed ei ole kättesaadavad ka avalikest andmekogudest. Hindamiskava koostamisel on kaardistatud teadaolevad andmete puudused ja nendel juhtudel plaanitakse täiendav andmete kogumine uuringute kaudu. Eelkõige on vajalik täiendavaid andmeid koguda põllumajanduskeskkonna valdkonna kohta. Varasema Eesti maaelu arengukava hindamiskogemuse põhjal on olemas teadmine, et avalikest andmekogudest kättesaadavatest andmetest üksi ei piisa ÜPP strateegiakava põllumajanduskeskkonna valdkonna netomõju hindamiseks. Eesti maaelu arengukava 2007–2013 püsihindamise ja Eesti maaelu arengukava 2014–2020 seire ja hindamise[11] käigus on läbi viidud regulaarseid uuringuid, et koguda andmeid põllumajanduse mulla, vee, elurikkuse ja muude keskkonnanäitajate kohta ning uuringutes kogutud andmed on olnud aluseks netomõju hindamiseks. Uuringutega on plaanis jätkata ka ÜPP strateegiakava erieesmärkide 4, 5 ja 6 püsihindamise raames. Uuringud teostab METK, kellel on oma andmekogud, kuhu sisestatakse ja säilitatakse kogutud näitajad, sh algandmed. Need andmed on kättesaadavad ka järgnevate hindamiste jaoks. METK andmebaasides on olemas ka Eesti maaelu arengukavade raames põllumajanduskeskkonna mõju hindamiseks tehtud uuringute andmed ja järjepidevus andmekogumises aitab tagada kvaliteedi ja piisavalt pika andmete aegrea, et hinnanguid anda.

Iga planeeritava hindamise jaoks vajalike andmete andmeallikaid analüüsitakse veel detailsemalt peale hindamiskava valmimist. Kui selle käigus avastatakse puudusi andmetes on võimalik planeerida täiendavaid regulaarseid uuringuid andmete kogumiseks või saavad hindajad koguda puuduvaid andmeid vastava hindamise läbiviimise ajal.

[11]METK „Eesti maaelu arengukava 2007-2013“ püsihindamise ning „Eesti maaelu arengukava 2014-2020“ seire ja hindamine materjalid on kättesaadavad: https://metk.agri.ee/teadus-uuringud/maaelu-arengukava-hindamine

6. Kommunikatsioon ja järeltegevused

Kommunikatsioon

Hindamiste ja uuringute lõppedes on olulisel kohal tulemuste kommunikatsioon, et suureneks teadlikkus hindamiste tulemustest. Hindamistulemuste kommunikatsiooni sihtgrupiks on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, seirekomisjon, hindamiste huvirühmad, LEADER tegevusrühmad ning laiemalt põllumajandustootjad, maapiirkonna ettevõtted ja laiem avalikkus. Selleks on oluline hindamistulemusi ja saadud teadmisi levitada laiemalt kui ainult hindamise tellijatele ja on vajalik, et igale hindamisele ja suurematele uuringutele järgneks hindaja poolt tulemuste tutvustus. Hindamiste tulemuste levitamisel on oluline roll hindajatel, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil ja maaeluvõrgustikul.

Hindajad peavad planeerima ja ellu viima hindamiste ja suuremate uuringute järgselt tulemuste tutvustamise ja levitamise jaoks vajalikke tegevusi. Konkreetset kommunikatsioonplaani hindamiste kohta hindamiskavas ei planeerita, sest võimalikke viise tulemuste levitamiseks on mitmeid. Näiteks mõned võimalikud viisid hindamise tulemuste tutvustamiseks on tulemuste faktileht, blogilugu, videotutvustus, avalikul üritusel tehtav ettekanne vms. Hindajad peavad iga hindamise osas kommunikatsiooni tegevused kokku leppima Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga, et hindamistulemused jõuaksid soovitud sihtgrupini. Oluline on, et hindamistulemused ja soovitused oleks esitatud sihtgruppidele arusaadavalt ja oleks lihtsasti leitavad.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium aitab kaasa hindamiste tulemusi tutvustavate ürituste korraldamisel ning võib korraldada täiendavaid tegevusi vastavalt vajadusele. Samuti korraldab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium seirekomisjoni tööd ning organiseerib ka seal hindamiste ja uuringute tulemuste tutvustamise. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium avaldab hindamisaruanded oma koduleheküljel.

ÜPP hindamiste tulemuste levitamisel on roll ka maaeluvõrgustikul, kelle ülesandeks suurendada seire- ja hindamissuutlikkust ja toetada seire- ja hindamistegevust. Maaeluvõrgustiku ülesanneteks on aidata hindajaid hindamistulemusi tutvustavate tegevuste korraldamisel ning levitada hindamiste ja uuringute aruandeid ja tutvustavat infot oma infokanaleid pidi.

Järeltegevused

Peale hindamiste lõppemist tuleb tähelepanu pöörata ka sellele, et hindamistulemusi ja soovitusi võetakse kasutusele. Selleks korraldab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hindamiste järeltegevused. Peale iga hindamise lõppemist vaatab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium läbi hindamistulemused ja tehtud soovitused ning koostab nende põhjal järeltegevuste tabeli, kus kirjeldatakse, kuidas hindamistulemusi arvesse võetakse ja kas või millised muudatused tulemustest lähtuvalt on plaanis ellu viia. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium jälgib ka planeeritud järeltegevuste elluviimist.

7. Ressursid, tehniline tugi ja oskuste suurendamine

Hindamiste eduka teostamise eelduseks on piisavad haldussuutlikkuse, andmete, finantsilised ja IT ressursid. Hindamiskava rakendamise korraldamiseks ja andmete kogumiseks on vajalik Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil ning PRIAl ja teistel toetuste andmeid koguvatel asutustel ette näha vajalik haldussuutlikkus ja korraldada omavaheline info jagamine. Kuna hindamiskava rakendamist korraldavatel asutustel on ÜPP rakendamise kogemus eelnevatest ÜPP perioodidest olemas, siis on vajalik haldussuutlikkus olemas. Andmete kogumise ja säilitamise süsteemid on kirjeldatud peatükis 5. Hindamiste jaoks andmete kogumiseks kasutatakse olemasolevaid ja töötavaid andmebaase ning nende jaoks on olemas vajalik IT tugi. Kõik hindamisteks tehtavad kulutused kaetakse ÜPP strateegiakava tehnilise abi vahenditest arvestusega, et eraldatav summa tagab hindamisplaani kvaliteetse täitmise.

Hindamisalaste oskuste suurendamine on oluline, et hindamiste tellimine ja teostamine oleks võimalikult kvaliteetne. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ametnikele ja hindajatele toimub hindamisalase oskuste suurendamine eeskätt läbi erialase pädevuse tõstmise ning võimalikult palju osaletakse EL hindamisalase tugiüksuse hindamisalastel üritustel[12] ning kasutatakse nende juhismaterjale[13]. Lisaks toimuvad Eestis iga-aastased hindamisvõimekuse tõstmise üritused ja vajadusel korraldatakse ka muid tegevusi. Nendele tegevustele kaasatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ametnikud, hindajad ning hindamise huvirühmad, kes huvirühmade kaardistamise küsimustikus selle kohta soovi avaldasid. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium saab vastavalt vajadusele hindajate ja huvirühmadega jagada ka täiendavaid juhismaterjale.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium koos maaeluvõrgustikuga pakuvad seire- ja hindamistegevustes tuge ka kohalikele tegevusrühmadele, kelle kohustus on oma kohaliku arengu strateegiaid hinnata. Kohalikud tegevusrühmad on oma kohaliku arengu strateegiaid pidanud ka eelnevatel ÜPP programmperioodidel hindama ja seega on varasem kokkupuude hindamistega olemas. Peamiselt jagatakse kohalikele tegevusrühmadele juhendmaterjale ühiste väljund-, tulemus-, mõju- ja kontekstnäitajate ja hindamiste korraldamise kohta. Kohalike arengu strateegiate rakendamise perioodil 2023–2027 on kohalikel tegevusrühmadel võimalus koguda seireandmeid läbi PRIA menetlussüsteemi, mille väljatöötamise protsessi olid kohalikud tegevusrühmad ka aktiivselt kaasatud. Välja töötatud lahendus kergendab oluliselt andmete kogumist ja hilisemat töötlemist ning lisaks kohustuslikele tulemusnäitajatele saab iga tegevusrühm valida ka enda piirkonna jaoks sobivad näitajad

Samuti saatis Regionaal- ja Põllumajandusministeerium septembris 2023 küsimustiku kohalikele tegevusrühmadele paludes täpsustada konkreetseid teemasid, mille osas nad vajaksid täiendavat tuge, kuid ühtegi vajadust nende poolt ei esitatud. Kuna kohaliku arengu strateegiate heakskiitmise protsess on veel käimas, siis enamik kohalikke tegevusrühmi hakkab uue perioodi strateegiaid rakendama alles 2024. aastal ning konkreetsed vajadused ja soovid võivad ülesse kerkida alles strateegiate rakendamise käigus, mille tõttu on võimalik, et kohalikud tegevusrühmad ei osanud küsitlusse veel tagasisidet anda. Kindlate teemade ja küsimuste tekkimisel on kohalikel tegevusrühmadel võimalus abi ja sisendit saada nii Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist kui ka PRIAst ja maaeluvõrgustikult rakendusperioodi jooksul.

[12] EL hindamisalase tugiüksuse hindamisalased üritused: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/events/upcoming_en?f%5B0%5D=focus%3AEvaluation

[13] EL hindamisalase tugiüksuse hindamisalased materjalid: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/search_en?fulltext=guideline&f%5B0%5D=focus%3AEvaluation